

عنوان مقاله:

موضع مامون عباسی نسبت به امام علی (ع)

محل انتشار:

دوفصلنامه تاریخ و فرهنگ، دوره 56، شماره 1 (سال: 1403)

تعداد صفحات اصل مقاله: 29

نویسندگان:

مجتبی سلطانی احمدی - دانشیار گروه تاریخ و تمدن ملل اسلامی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

مصطفی گوهری فخرآباد - استادیار گروه تاریخ و تمدن ملل اسلامی، دانشکده الهیات و معارف اسلامی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

داود فتح الهی - دانشجوی کارشناسی ارشد تاریخ تشیع، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

خلاصه مقاله:

عباسیان به مانند نیای خود عباس، عموی پیامبر، تا پیش از پیروزی نهضتشان، شیعه و جزء موالیان اهل بیت بودند، اما پس از دستیابی به قدرت با کنار زدن علویان و در نتیجه مواجه شدن با شورش - های آنان موضع پیشین خود را ترک گفتند و هم‌نوا با اکثریت، علی (ع) و خاندانش را در مقامی فروتر از خلفای نخستین نشاندهند و به تسنن گرویدند. تقریباً مواضع خلفای عصر اول عباسی در این باره یکسان است و تنها استثنا در این میان مامون (حک. ۱۹۸-۲۱۸ق) است. از این رو این پژوهش در پی پاسخ بدین سوال است که مامون چه موضعی نسبت به علی (ع) گرفت و دلایل اتخاذ این موضع چه بود؟ بر اساس یافته‌های این پژوهش مامون معتقد به حقانیت امام علی (ع) برای خلافت پس از پیامبر بود و او را بر دیگر صحابه برتری می‌بخشید و اعتقاد به وصایت ایشان داشت، اما شیعیان به سبب مسئولیت او در شهادت امام رضا (ع) کمتر به این موضوع علاقه نشان داده‌اند و یا درصدد انکار آن برآمده‌اند. مامون تلاش گسترده‌ای برای اعتلای نام و یاد امام علی (ع) صورت داد؛ از این رو می‌توان مامون را معتقد و محب اهل بیت و شخص علی (ع) دانست؛ هرچند که او برای بقای حکومت خود در موقع لزوم دست به اقدامات متفاوتی نسبت به علویان می‌زد؛ از جمله ولیعهد کردن امام رضا (ع) و سپس به شهادت رساندن ایشان. به نظر می‌رسد معتزلی بودن مامون در کنار تأثیر اطرافیانش از جمله معلم شیعی او کسایی نقش اصلی را در بروز این علایق شیعی داشته‌اند.

کلمات کلیدی:

تشیع مامون، امام علی (ع)، عباسیان، علویان

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2079342>

